

Navarrés. Com explica SSiv. 209, és l'alq. donada per Jaume I en l'a. 1250, restà morisc, fins a l'expulsió i llavors se li donà carta de població l'a. 1611. Potser a l'orientació cap a Xella fa referència el «Barranc de *čelā*», que hi va des d'Estubeny (poble limítrof, enq. XXIX, 64.6). L'*ETIM.* és el ll. CELLA 'cambra' (c. supra, *Cella, St. Joan la* — etc.) O bé és homònim inspirat en aquest cas en les típiques «covetes» que SSiv. asseynala en el seu terme, en el «Barranco del Turco».

Xellí, V. *Misc. ar. X-* *Xellida*, V. *Xallida*, *Aigua-Xelva* (= *Cbelva*), V. *Xirivella* *Xemena*, V. *Xamena* s.v. *Misc. ar. X-*

XEMENEIA

Hi ha interessants trasllats semàntics, en particular (per comparació amb el canó i badaluc per on s'enfila el fum) s'ha aplicat (així també en francès dels Alps) a les canaletes escarpades però on es pot escalar una cresta de roques o un puig agut: la *Xemeneia* de Canigó, per on es puja des dels Estanyols de Cadí al cim de la Pica (1923); a l'Alta Cerdanya *les šimānēzās de Cambresdase*, pujant d'Eina cap a la carena d'aquest gran pic, són quasi enterament espadades (1959); a Portè *les šimānēļās* de Comajoan a l'esquerra del Querol quan desemboca de l'Estany de Lanós (1959); a la Vall d'Àneu el pireneista que surt de Son podrà accedir, per la Canal de *čūmenēja*, al cim del formidable Bassiero (1964); *Roca la č* damunt la Torre de Cabdella (1959); *una xumeneira* Formiguera; *aquella chaminera* Aínsa. Àdhuc a l'extrem Sud, entre els espadats roquers de Segàrria, hi ha el *Pas de la Ximenereta*, damunt Beniarbeig.

Per altra banda, en muntanyes més suaus, cap al S., es deu tractar de comparacions de forma amb el canó embarretat d'una xemeneia sobresortint de la teulada: la *Ximenera Alta*, mas dins el terme de Morella; *En Xemoneia* i *Es Forat d'En Xemoneia* són nom de dos «colls» d'agafar tords, dalt de Valldemossa; o bé d'un forat real per on pot fugir el fum si se n'hi fa: «aquella cova té una *ximenera* al mig» Ròtova, *Cova la Xumenera* Beniarrés; i hi pot haver una mica de totes tres coses en el *Gorg de la šimānēļā* una de les gorgues que forma el riu de Montalbà davallant cap a la Tet (1960).

La *Xemeneia* (oït *šimānēļā*) a Toès (Cor. XXIII, 148.7). La *Xemeneia de Riimalo*, serra, del terme de Boí-Arties. És més coneguda en guies i mapes per la forma aranesa *Tumenēja*, però en català l'anomenen la *Xumeneia*, en el país (XIII, 187).

El *Xumenegre* (oït el *čūmenégre* i *rōka el čūminégre* per Cor.), cova, a Jusseu (XLIX, 16). Nom híbrid de *xemeneia* i *negre*: deu ésser una cova ennegrida pel fum del foc que feien els qui s'hi refugiaven. J.F.C.

Xems, Bini, V. vol. 1, 296-297 *Xemillet, Xepolella* V. *Misc. mos. X-* *Xerabril* V. *Xirivella* *Xeraco* V. *Xaraco* *Xerallo* V. *Anserall* *Xerc, Xerca, Xércol* V. *Xarco* *Xercavins* V. *Tastavins* *Xerecull* V. *Xarco* *Xerell* V. *Xarrero*

Xeremina, nom d'un mas del Solsonès, que recullo en l'enq. de Riner, pron. *kal širmína* per uns (XLI, 106.7), *kal širmína* per altres (102.9). Baraut en el mapa que acompanya la seva monografia sobre *El Miracle*, generalment noms antics, escriu amb inicial inexacta *Geremina* ('15x52). Un poc deformat *Can Xerraminis*, potser és el mateix lloc, indicat sense localitat per un corresponsal d'Igualada a *BDLC*, 1918, p. 40. Deu venir del malnom d'algú amb fama de bevedor: de *xeremina* 'tap de botella' o 'bóta de cuiro' (o de l'acc. 'flauta de pastor'), cat. dial. *xeremina*; llgd. *charamino*; cf. *DECat.* IX, 503a54ss.

Xerene V. *Misc. ar. X-* *Xeresa* V. *Xaraco*

XERIC, Coma

1) Clotada en els Aspres, te. Cameles (*InuLC*).

2) un homònim que l'*InuLC* situa a Cotlliure, i jo recullo El *kumāšīrik* a Argelers (XXV, 17), amb la clotada que baixa del SSO. del poble. Ja figura *Comaxeric* en el capbreu de Cotlliure, de 1292 (*Cerca* v, 208, 211).

Compost amb el NP germ. SIGERIK amb *Sie* > *š*, cf. el compost en genitiu *Montsorriu* < SIGERICI (*E.T.C.* I, 14.49).

Xerimpolo V. *Misc. mos. X-*

XERIXONS, Xalaxons etc.

Partida de muntanya i serra a la vall de Camprodon, entre Vilallonga i Faitús. *Xirixons* és la forma que Mn. Julià Pascual té familiar (però un inf. vell del poble deia *šārašōns*) en vells docs. que ha trobat en els masos, i en un doc. de 1569 li semblà llegir *Salapons* o *Sol-*, però devia ser la mena de *x* antiga que sembla una *p*, d'ell devia recollir-ho C.A.Torras en la seva Guia. En sengles docs., de 1745 i 1798 llegeix *Serra de Salaxons*. Es tracta sens dubte de MONS SENECIONIS del nom de plata SENECIO, -ONIS 'herba cana', com ja vaig explicar en *EntreDL* II, 127-8 i n. p. 124, i art. del *DECat.* IX 99a35-47. Amb dissim^o -N->ŕ-n-o-l-n: -*çions* > *šōns*, i assimilació de la inicial.

Xerna V. *Misc. mos. X-*